

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2011

Tomáš Jabůrek

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Tomáš Jabůrek

**Preventivní programy Armády České republiky
zaměřené na snížení negativních sociálních dopadů
dlouhodobého odloučení vojáků a jejich rodin v
průběhu a po ukončení zahraničních misí**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Květoslava Princová

2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedl v závěrečném seznamu.

Poděkování

Děkuji tímto npor. Mgr. Heleně Vrzalové za ochotu a poskytnutí informací k preventivním programům sociálně nežádoucích jevů v Armádě České republiky a také Ing. Mgr. Květoslavě Princové za vstřícnost při konzultacích k této absolventské práci.

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 VYSVĚTLENÍ POJMU SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝ JEV	9
2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY MINULOSTI	10
2.1 PROSTITUCE	10
2.2 ALKOHOL A JINÉ NEALKOHOLOVÉ DROGY	11
2.3 OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	12
3 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY SOUČASNOSTI	13
3.1 JEVY PŮSOBÍCÍ NEGATIVNĚ NA ZDRAVÍ JEDNOTLIVCE	13
3.1.1 Všechny druhy alkoholových i nealkoholových drog.....	13
3.1.2 Rizikový sex.....	13
3.1.3 Workoholismus	14
3.1.4 Sebevražednost.....	14
3.1.5 Sebepoškozování.....	14
3.2 JEVY PŮSOBÍCÍ NEGATIVNĚ NA LIDSKÁ PRÁVA	15
3.2.1 Prostituce.....	15
3.2.2 Pornografie.....	15
3.2.3 Šikanování.....	16
3.2.4 Propagace násilí	16
3.2.5 Týrání osob a zvířat.....	16
3.2.6 Nacionalismus, nacismus, fašismus	17
3.2.7 Antisemitismus.....	18
3.2.8 Ageismus.....	18
3.3 JEVY PŮSOBÍCÍ NEGATIVNĚ NA SPOLEČNOST	18
3.3.1 Organizovaná kriminalita.....	18
3.3.2 Terorismus.....	19
3.3.3 Gamblerství (patologické hráčství).....	20
3.3.4 Vandalismus	21
3.3.5 Hyenismus.....	21
3.3.6 Rasismus	21
3.3.7 Xenofobie.....	21
3.4 OSTATNÍ JEVY	22
3.4.1 Sprejerství	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
4 PŘEDSTAVENÍ ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY	24
5 INFILTRACE NEGATIVNÍCH VLIVŮ DO ARMÁDY ČR	26
6 PREVENCE V PRAXI	28

6.1	PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ ALKOHOLU.....	29
6.2	PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ DROG	32
6.3	PREVENCE NEONACISMU A JINÝCH EXTRÉMISTICKÝCH Hnutí.....	36
6.4	ROVNOST MUŽŮ A ŽEN V RESORTU MINISTERSTVA OBRANY	38
6.5	PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ U ŽÁKŮ A POSLUCHAČŮ VOJENSKÝCH ŠKOL	39
6.6	PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ U ZAHRANIČNÍCH MISÍ	40
	ZÁVĚR.....	41
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
	SEZNAM OBRÁZKŮ	45
	SEZNAM PŘÍLOH.....	46

ÚVOD

Současná postmoderní doba klade extrémní nároky na člověka jako osobnost, na jeho psychologii a vývoj. Život je mnohem více než dříve zaměřen na výkon a individualitu. Tento životní stres a shon neumožňuje kvalitní naplňování základních životních potřeb jako je láska, uznání, sounáležitost, bezpečí, přátelství a v neposlední řadě také rodinné a vztahové funkce člověka. V důsledku toho se mění hodnoty společnosti jako celku a jejich naplňování je stále obtížnější. Pokud tedy hodnoty jednotlivců nejsou naplňovány, mohou tito jednotlivci - či celé skupiny - hledat náhradní řešení, které může být pro společnost nežádoucí až patologické a tím vzniká živná půda problematiky zvané sociálně patologické jevy.

Pokud se přidržíme definice, že armáda je součástí společnosti a tedy i jejím obrazem, je nutné vidět i to, že se zde zrcadlí všechny klady, ale i záporny této společnosti. Tato skutečnost umožňuje věnovat se v této práci problematice sociálně patologických jevů v resortu Ministerstva obrany a v Armádě České republiky.

V teoretické části práce se zaměříme na sociální patologii jako vědní disciplínu, na definici tohoto odchylného chování, srovnáme sociálně patologické jevy minulosti a současnosti a pokusíme se o jejich členění a vysvětlení jednotlivých pojmů.

Praktická část bude obsahovat už konkrétní formu prevence sociálně patologických jevů v AČR, tedy co tvoří komplex odborných činností a opatření, na co jsou zaměřena, komu jsou určena, jakým způsobem prevence probíhá přímo u vojáků v činné službě, u studentů vojenských škol a občanských zaměstnanců AČR, jaké instituce se na ni podílí a kdo je za ni zodpovědný, jaké jsou postoje vojáků k této problematice a jaký výsledek tato opatření v AČR přináší.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYSVĚTLENÍ POJMU SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝ JEV

Sociální patologie je předmětem zájmu řady vědních oborů a disciplín. Zabývá se jí nejen sociologie, ale ve značné míře také psychologie, kriminologie a lékařské vědy. Odborníci si stále kladou otázku, co je normální a co je naopak odchylné, patologické a deviantní chování? Není to nic jiného než rozdíl či odchylka, odklon od průměrného, od standardu v obou směrech (pozitivního i negativního), od převažujících vzorců chování nebo morálních postojů a společensky přijatelných norem.

Mluvíme-li o sociální patologii a významu pojmu *sociálně patologický jev*, který nás bude provázet celou bakalářskou prací, pak se jedná obvykle o závažné odchylky od chování, které je pokládáno u ostatních za normální. Jedná se jinými slovy o takové chování jedince, které je charakteristické především neobvyklým, rizikovým až nezdravým životním stylem, nedodržíváním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot běžných a pro většinu lidí typických. Otázkou ale stále zůstává: od jakých norem přesně a do jaké míry, popřípadě jaké jsou pak sankce?

Takové chování a jednání vede až k poškozování zdraví jedince, k ovlivňování prostředí, ve kterém žije a pracuje, ve svém důsledku pak až k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím, přičemž častými oblastmi vzniku patologických jevů bývají různá společenská uskupení, hnutí, náboženské sekty a kultury.

Sociálně patologické jevy mohou být buď společensky nežádoucí jevy jako je např. nezaměstnanost, chudoba, vysoká rozvodovost, extrémně zvýšená nemocnost a nebo se jedná o společensky nebezpečné jevy, jako jsou např. poruchy chování, násilí, vandalismus, terorismus, šikana, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie, gamblerství a bohužel i sebevražednost. Přesné členění těch nejfrekventovanějších jevů a jejich vysvětlení bude předmětem teoretické části této práce.

2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY MINULOSTI

Je velmi pravděpodobně že bojem s negativními projevy ve společnosti se zabývaly už prvobytně pospolné společenství. Zde však neexistují písemné prameny a tak tohle období nelze nijak doložit. Nejstarší lidské civilizace měly také své společenské problémy a řešily je, v souladu s tehdejší potřebou a v kontextu s morálkou společnosti. Během staletí mění mnohé činnosti svůj význam a to, co dnes můžeme chápat jako sociálně negativní jev dříve tak být nemuselo a naopak.

2.1 Prostituce

Antická doba například měla z dnešního pohledu zajímavý pohled na prostituci. Dnes je v západní kultuře, ale i v mnoha jiných kulturách světa prostituce chápána jako sociálně negativní jev. V antice však prostituce požívala všeobecnou oblibu. Tehdejší prostitutky se dělily do tří základních skupin a to na obyvatelky bordelů zvaných *dikteriády*, tanečnice a hráčky na flétnu, označovaných souhrnným názvem *auletridy* a konečně *hetéry*. *Dikteriády* byly na společenském žebříčku tohoto povolání úplně nejnižší, *auletridy* uměly hrát na nástroje a tančit, proto byly zvány na nejrůznější sympozia, kde – spoře oblečeny - bavily hosty. *Hetéry* byly na vrcholu této pyramidy, často byly udržovány umělci a nejedna antická socha zachovává jejich krásu dodnes. (Bassermann, 1993)

Svobodomyslnost této epochy výmluvně dokládá i fakt, který o *auletridách* uvádí Ringdal: „...byly velmi oblíbené mezi dětmi a často se jim říkalo *vrabečci*, *sluneční paprsky* nebo *květinčky*.“ (Ringdal,2000) V dnešní době je představa, že by děti vůbec viděly prostitutky velmi neobvyklá a to, že by je snad mohly mít i oblíbené je z pohledu současných rodičů zcela šokující. Výjimkou jsou snad některé oblasti severních Čech, kde děti prostitutky běžně vídají, ale o oblíbenosti nelze prakticky hovořit.

2.2 Alkohol a jiné nealkoholové drogy

Další komoditou, která je ve větší koncentraci schopna vyvolávat chování, které je sociálně nežádoucí je nepochybně alkohol. Stejně jako prostituce i on provází lidstvo od úsvitu dějin. Nejstarší civilizace znaly a používaly jen kvašené nápoje o nižší stupňovitosti, které se v různých kulturách vyráběly z různých, místně dostupných surovin. V severní a střední Evropě to bylo pivo či medovina, více na jihu víno, v asijských kulturách pak saké, či kumys z mléka a mnohé další. Všechny tyto nápoje se vyráběly s cílem uvolnění unaveného organismu a veselejší mysli. V menší míře požití skutečně tak fungují. Lidstvu to ovšem nestačilo a s objevem destilace byla vyráběny a konzumovány nápoje o vyšším obsahu alkoholu. Nápoje připravované kvašením mají přirozený limit obsahu alkoholu – maximálně 16%, protože vyšší koncentrace je pro kvasinky smrtící. Zlomem v celkově pozitivní historii alkoholu se proto stal objev destilace, který kolem r. 600 n.l. učinili arabští alchimisté (*al kohl*= podstata jakékoli látky). O jeho přenos do Evropy kolem r. 1100 n.l. se zřejmě nejvíce zasloužila lékařská škola v italském Salermu. Destiláty si rychle získaly oblibu: když v r. 1500 Hieronymus Brunschwig vydal první tištěnou knihu o destilaci, byl to bestseller té doby. Zároveň však destiláty způsobily, že alkohol začal působit vážné společenské problémy.¹

Jiné kultury používaly své vlastní drogy, odlišné od alkoholu. Arabové, kteří alkohol objevili, ho měli - a stále mají - zakázáný koránem: „*Vy, kteří věříte! Víno, hra majsir, obětní kameny a vrhání losů šípy jsou věru věci hnusné z díla satanova. Vystříhejte se toho - a možná, že budete blaženi.*“ (Korán, súra 5:90) Jejich tradiční drogou byl od pradávna hašiš.

Středoameričtí indiáni používali drogu peyotl. Podle archeologických nálezů se peyotl zřejmě používal k náboženským obřadům více než 3000 let. Obyvatelé Střední

---

¹ Srov. Medicína – odborné fórum lékařů a farmaceutů (2008) Byl alkohol mateřským mlékem západní civilizace? [on-line]. Dostupné 14.3.2011 z http://www.zdrava-rodina.cz/med/med1198/med1198_3.html

Ameriky věřili, že jim tato rostlina zprostředkovává styk s bohy a dodnes ji považují za všelék. Ještě v současnosti uctívá peyotl přes 40 různých indiánských kmenů.²

Tímto způsobem by se dalo pokračovat napříč všemi kulturami a celou historií lidstva, toto téma by si však nejspíše vyžádalo samostatnou práci.

2.3 Obchodování s lidmi

Rovněž v oblasti lidských práv byla někdejší situace odlišná. Obchodování s otroky bylo zcela legálním způsobem podnikání v mnoha historických kulturách. Majitel, který otroka koupil s ním mohl libovolně nakládat, využívat ho k jakékoliv práci a v případě potřeby nebo nutnosti ho mohl i zabít. Děti, které se otrokům v zajetí narodily, se staly automaticky majetkem pána. Na práci otroků stojí prakticky všechny významné stavby této doby. Další využití otroků, zejména v antické oblasti bylo pořádání gladiátorských zápasů, kde smrt či těžká újma na zdraví rovněž nebyla ničím mimořádným. Otroci se používali i jako veslaři na válečných galérách. Při své činnosti byli uzavřeni v úzkých, tmavých a nevětraných prostorách a proti útěku a vzpouře byli pevně připoutáni k lodi. Pokud se nepříteli podařilo loď potopit, byl osud veslařů většinou zpečetěn.

Proti obchodování s lidmi se snažili bojovat i mnozí tehdejší politici a zákonodárci. Zde je třeba jmenovat především Solón, jehož reformy kolem roku 600 před naším letopočtem zahrnovaly i vykupování a osvobození otroků, zejména však z dlužního otroctví.

---

² Srov. www.medicina.cz – první český zdravotnický portál [on-line]. Dostupné 15.3.2011 z http://www.medicina.cz/odborne/clanek.dss?s_id=2329&s_ts=40309,0017939815

3 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY SOUČASNOSTI

Dá se říci, že současná epocha nedokázala mnoho sociálně patologických jevů zcela vymýtit. Tyto jevy přetrvávají, jen přijímají složitější podobu či sofistikovanější a propracovanější formy organizace, aby je nebylo možno stíhat či kriminalizovat. Kromě toho vznikají nové podoby těchto negativních jevů a začleňují se mezi již existující nebo je doplňují či inovují.

Pro potřeby této práce lze tyto jevy rozdělit do více skupin. Toto rozdělení je zvoleno pro snadnější orientaci, ale je zřejmé, že jednotlivé sociálně patologické jevy mohou svou skupinu v mnoha ohledech přesahovat a jiném kontextu či pohledu by mohly zapadat do jiné skupiny, případně do více skupin současně.

3.1 Jevy působící negativně na zdraví jednotlivce

3.1.1 Všechny druhy alkoholových i nealkoholových drog

O alkoholu a nealkoholových drogách již bylo napsáno mnohé, existují obsáhlé studie o jejich účincích na lidské zdraví a psychiku. Touto problematikou se zevrubně zabývají lékaři, psychologové, sociologové a pestrá škála státních i nestátních institucí a zařízení. Stát každým rokem vynakládá nemalé částky na léčbu a prevenci těchto závislostí a účinnou daňovou politikou se snaží odradit od konzumace alkoholu obyvatelstvo. Problematikou nealkoholových drog a jejich vazbou na organizovanou kriminalitu a další sociálně patologické jevy se zabývají zejména orgány Ministerstva vnitra.

3.1.2 Rizikový sex

Provozují ho hlavně sociálně nezakotvení jedinci, kteří se tímto snaží zahnat nepříznivou vztahovou situaci. Ignorují přitom možnost přenosu pohlavních chorob, zejména AIDS. Druhotně může tento způsob nevázaného chování přinášet i duševní újmu. Bývá provázán s nadužíváním alkoholu a drog.

3.1.3 Workoholismus

Je patologická závislost na práci. Mnoho lidí se domnívá, že nejde o patologii v pravém slova smyslu, ale o velmi ceněnou schopnost pracovat s maximálním nasazením. Jedinec postižený touto odchylkou neúměrně zatěžuje své fyzické a psychické schopnosti, pro nedostatek času se izoluje od společnosti (zapomíná žít) a tím jen prohlubuje své osamění.

3.1.4 Sebevražednost

Sebevražda (lat. suicidium) je většinou definována jako vědomé a záměrné chování, které je vedeno s cílem ukončit vlastní život. Světová zdravotnická organizace přijala v r. 1968 tuto definici: „Sebevražedný čin je útok proti vlastní osobě s různým stupněm úmyslu zemřít. Sebevražda je pak sebezničující čin s fatálním výsledkem.“ Rozlišuje se zde tedy sebevražedný čin zahrnující i pokus a dokonaný akt. Nejpodstatnějším rysem sebevraždy je dobrovolnost, vědomost³. Tématika sebevražd je pro lidstvo už po staletí fascinující, mimo jiné i proto, že ač působí na život jednotlivce, tak v konečném důsledku, především vlivem sociálních vazeb dopadá na blízké i vzdálenější okolí sebevraha. Z hlediska křesťanství jde o přímé porušení přikázání „Nezabiješ“. V minulosti se touto tematikou zabýval například Tomáš Garrigue Masaryk nebo Emile Durkheim.

3.1.5 Sebepoškozování

Pod pojem sebepoškozování lze zařadit veškeré násilné činy jednotlivce proti vlastnímu tělu. Jednotlivci, kteří používají tento druh jednání, se „trestají“ za činy, kterých se někdy dopustili nebo kterých se dopustil někdo jiný a oni tím trpí. Toto chování není vedeno s cílem usmrcení a jeho smyslem ani není dekorace těla (nepatří sem tedy tetování nebo piercing). Často jde po nejrůznější typy řezání pokožky, pálení, propichování, požívání různých chemikálií či léků. Literatura mluví o třech významných důvodech sebepoškozování – zmírnění úzkosti, vzteku či hněvu; jako způsob komunikace s okolím,

---

³ Srov. Sebevražda – psychoweb, [on-line]. Dostupné 1.4.2011 z <http://www.sebevrazda.psychoweb.cz/>

vyjádření pocitů; a nebo jako sebepotrestání. Sebepoškozování se nejčastěji vyskytuje mezi teenagery od 10 do 16 let.⁴

3.2 Jevy působící negativně na lidská práva

3.2.1 Prostituce

Nejčastěji jde hetero- či homosexuální pohlavní styk s cílem zisku finančního nebo materiálního prospěchu. Prostituci doprovází výskyt pohlavních nemocí či epidemií. Je odsuzována z důvodů morálních či náboženských nebo naopak propagována (např. chrámová prostituce). Vzhledem k tomu, že prostituce je nejstarší řemeslo na světě a dosud se je nepodařilo vymýtit, ale pouze zatlačit do ilegality, vyspělé země se jí snaží dostat pod kontrolu. Legalizací se dosahuje sociální i zdravotní kontroly, ale přetrvává kontroverzní situace, kdy se stává zodpovědným za poskytování sexuálních služeb přímo daný stát. Na prostituci se nejčastěji nabaluje také takzvané obchodování s bílým masem, tedy situace, kdy jsou v zemích původního pobytu ženy (ale i muži) lákány na zprostředkování práce v zahraničí a zde pak zbaveny možností návratu a donuceny k prostituci.

3.2.2 Pornografie

Jde o specifický výtvar, většinou obscénního charakteru, který je určen k vyvolání sexuálního vzrušení. Dnes se používá nejčastěji ve formách filmového či digitálního záznamu, ale je možno ho získat i ve formě knih, časopisů a dalších forem. Pornografii lze rozdělit na takzvanou měkkou, kde dochází ke zobrazování nejrůznějších druhů sexu a tvrdou, která zobrazuje nejčastěji sadismus, masochismus a pohlavní styk s nezletilými. Je velmi obtížné až nemožné pornografii vymýtit. Z hlediska sociální patologie je potřeba před ní ochránit zejména děti a mladistvé. Tvorba tohoto žánru může zvyšovat poptávku po aktérech těchto produktů a tím opět roztáčet kolotoč obchodování s bílým masem.

---

⁴ Srov. Sebepoškozování, [on-line]. Dostupné 1.4.2011 z <http://sebeposkozovani.ath.cx/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=2>

3.2.3 Šikanování

Je fyzické nebo psychické, popř. kombinované ponižování až týrání slabších jedinců ve skupině silnějšími jedinci. Jde o projev zneužití vlastního postavení nebo určitých osobních, zejména fyzických dispozic. Vyskytuje se ve větších kolektivech, iniciují ho fyzicky silnější jedinci. (Encyklopedie Diderot, 1998) Často bývá připisováno vojenským, školním, vězeňským či internátním kolektivům, ale může k němu docházet prakticky ve všech kolektivech.

Specifickou formou šikanování může pak být i *mobbing* nebo *bossing*. Mobbing je psychický teror na pracovišti, často mezi osobami stejného postavení v rámci firmy, který je veden s cílem vyčlenit danou osobu z kolektivu (tzv. vyštípat ji) v rámci konkurenčního boje. Často se používají pomluvy nebo údaje z protivníkovy života, které mu mohou škodit.⁵ Bossing je pak označení šikanování ze strany nadřízeného vůči podřízenému. Obě tyto podskupiny šikanování mohou často splývat.

3.2.4 Propagace násilí

Propagace násilí je vzorec chování, kdy - zejména mladý člověk – přijímá myšlenku, že všechno je řešitelné silou a jen síla mu umožní přežití v ostrém prostředí vzájemné rivality. Toto chování pak vyvolává podobnou reakci ze strany jiných skupin s podobným smýšlením. Výsledkem bývají např. bitky na fotbalových stadionech, přičemž samotný fotbal je pouze záminkou. Není vyloučeno, že zvyšování podílu násilí ve společnosti mají na svědomí akční filmy, dostupné dnes bez obtíží i nejmladším.

3.2.5 Týrání osob a zvířat

Je zneužívání či zlé nakládání s jinou osobou, která z jakéhokoliv důvodu nemůže takovému jednání zabránit. Je to patologické chování vedoucí k fyzické nebo psychické újmě druhého, nejčastěji partnera, rodinného příslušníka, ale též spolupracovníka. Obzvláště zavrženíhodné je týrání dětí. Odhalené případy jsou často jen špičkou ledovce, jak dokazují nedávno zveřejněné případy v tisk (kuřimská kauza, nedávný případ týraného a

silně podvyživeného Dominika). Týrání tělesné zahrnuje různé druhy mučení, bití, odpírání jídla a dalších životních potřeb. Patří sem i týrání sexuální, které spočívá ve zneužívání jiné osoby, vynucování pohlavního styku násilím apod. Týrání svěřené osoby je řečí zákona trestný čin v souladu se zákonem 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Týrání zvířat je společností dosud dost podceňované, ale může signalizovat, že jedinec, který ho plánuje či uskutečňuje disponuje zvýšenou agresivitou, kterou může časem obrátit i proti společnosti. Do celé šíře těchto patologických projevů je nutno zaměřit primární prevenci.

3.2.6 Nacionalismus, nacismus, fašismus

Jsou extrémní politické směry a hnutí vycházející z ideologie násilí, rasové a národní nesnášenlivosti.

Nacionalismus - je ideologie a následná politika, která jednostranně upřednostňuje význam vlastního národa jako vedoucího prvku ve společnosti .

Neonacismus - je ideologický směr koncepčně vycházející z fašistického hnutí Adolfa Hitlera, tedy takzvaného nacionálního socialismu. Současné krajně pravicové hnutí, navazující na fašismus z doby před 2. světovou válkou a za války. Zastánci neonacismu používají symboly a přebírají způsoby chování stejné jako jejich vzory. Rovněž metody a cíle mají stejné.

Fašismus – je politický režim založený na diktatuře jedné strany. Základ tvoří agresivní nacionalismus a potlačování občanských svobod. Je to protidemokratický směr obhajující rasismus, šovinismus a násilí.

---

⁵ Srov. [Doktorka.cz \[on-line\]](http://psychologie.doktorka.cz/mobbing--psychicky-terror-na-pracovisti/). Dostupné 16.3.2011 z <http://psychologie.doktorka.cz/mobbing--psychicky-terror-na-pracovisti/>

Kořeny těchto krajně nepřijatelných politických hnutí a směrů nelze podceňovat a je třeba mladé generaci preventivně vysvětlovat vzájemné historické souvislosti tak, aby jednotlivci nepřijímali protidemokratické názory v žádné podobě.

3.2.7 Antisemitismus

Antisemitismus je náboženská, národnostní a rasová nesnášenlivost vůči Židům jako představitelům semitských národů. Hojně propagován nacistickým Německem, kde přes vypalování synagog a perzekuci Židů později vyústil v masové vyhlazování židovského národa, takzvaný holocaust. V určitých částech obyvatelstva tato nebezpečná myšlenka přetrvává dosud.

3.2.8 Ageismus

Ageismus – neboli věková diskriminace je ideologie založená na sdíleném přesvědčení o kvalitativní nerovnosti jednotlivých fází lidského životního cyklu. Projevuje se skrze proces systematické, symbolické i reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin na základě jejich chronologického věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci (Vidovičová, 2005). V současnosti je diskriminace na základě věku zakázána v oblasti zaměstnání, a sice v §4 Zákona o zaměstnanosti 435/2004 a § 1 Zákoníku práce 65/1965 ve znění pozdějších předpisů.

3.3 Jevy působící negativně na společnost

3.3.1 Organizovaná kriminalita

Organizovaná kriminalita je dlouhodobá cílevědomá trestná činnost, jejímž cílem je dosažení vysokého zisku (např. mafie a jiné typy organizovaných gangů) nebo získání vlivu na veřejný život (nátlakové skupiny, např. teroristické), páchaná hierarchicky strukturovanou skupinou osob, mezi nimiž se uplatňuje dělba práce. Normy regulující chování členů skupiny se mohou rozvinout až do podoby subkultury, která je výrazně protispolečensky orientovaná. Tyto skupiny vykazují obvykle vysokou míru sociální koheze, stability a uzavřenosti, což jsou podmínky jejich úspěšného fungování. Skupina přijímá zvláštní ochranná opatření proti odhalení a postihu trestné činnosti. Mezi nejčastější trestnou činností spojenou s organizovanou kriminalitou patří obchod s drogami,

zbraněmi a neprocleným zbožím, kuplířství, provoz ilegálních heren, vydírání tzv. výpalného, lichva, a padělání peněz. Tato trestná činnost bývá často doprovázena násilnými skutky, přestože původní delikty samy o sobě nemají násilnou povahu (např. využívání násilného donucování v kuplířství).⁶

3.3.2 Terorismus

Jednou z nejčastějších definic pojmu terorismus zní: Terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytčených cílů.⁷ Teroristé zneužívají strachu obyvatelstva k dosažení svých cílů, zejména politických. Zákon č. 40/2009 Sb. řeší tresty za tento čin a zároveň vyjmenovává skutkové podstaty teroristických činů v paragrafech 311 a 312.

V podmínkách České republiky se teroristické činy dosud neobjevují vůbec nebo velmi málo. Ze strany médií je terorismus v poslední době přisuzován nejvíc arabským organizacím, zejména organizaci Al-Kaidá. Cílem jejich aktivit jsou ponejvíce Spojené státy americké a jejich zájmy a zastupitelství po celém světě. Této organizaci je přisuzován útok na americká města ze 11. září 2001.

Z evropských teroristických organizací lze jmenovat například baskickou organizaci ETA, která se svými činy snaží dosáhnout samostatného Baskicka nezávislého na Španělsku či Irskou republikánskou armádu (IRA), která se snaží získat britské území Severní Irsko a připojit ho natrvalo k Irské republice. IRA již posledních několik let nevystupuje na poli terorismu a své aktivity směřuje spíše do oblasti politického řešení problému.

---

⁶ Srov. Programy sociální integrace, organizace Člověk v tísni, [on-line]. Dostupné 17.3.2011 z http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=774:organizovana-kriminalita&catid=550:h1-slovnik-pojm&Itemid=339

⁷ Srov. Ministerstvo vnitra ČR, [on-line]. Dostupné 17.3.2011 z <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu>

3.3.3 Gamblerství (patologické hráčství)

Gamblerství neboli chorobné hráčství je sociálně patologickým jevem, jehož výskyt se v českém prostředí v posledních letech značně zvýšil, a to zejména v souvislosti s nástupem éry výherních automatů, kasin a nejrůznějších sázkových her v 90. letech.

Teorie popisuje gamblerství jako poruchu, která spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, dominujících v životě hráče na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Často se také dostávají do dluhové spirály společností, které půjčují peníze a často se specializují právě na lidi z okraje společnosti, kteří si nejsou schopni ohlídat náležitosti smlouvy a jsou schopni se upsat k velmi vysokým úrokům z půjček.

Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které to doprovázejí. Toto zaujetí se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. Subjekt se stává chorobným hráčem postupným a zpočátku i velmi nenápadným způsobem. Kariéru gamblera je proto možno rozdělit do více fází. Pro první stádium této duševní choroby je typické, že hráč se věnuje hře pouze příležitostně a jeho úspěchy ve hře značně převyšují jeho neúspěchy. Hráč postupně propadá iluzi o možnosti velké výhry a následkem toho se oddává gamblerství častěji a investuje do hry více prostředků. V další fázi se potěšení ze hry mění v nezvladatelnou vášně. Hráč si uvědomuje společenskou nepřijatelnost vlastního chování, ale není schopen puzení do hry odolat. Myšlenka na hru zcela ovládá jeho život a životní styl. Nastává dlouhé období prohrávání, jehož následkem jsou finanční potíže, které subjekt řeší jak legálně například půjčováním peněz od známých, rozprodáváním vlastního majetku apod., tak i nelegálně prostřednictvím páčání trestných činů.

Dochází i ke změnám v jeho osobnosti, zanedbává rodinný život, zaměstnání a své zdraví. V následném stádiu, které je označováno jako fáze zoufalství, se subjekt dostává do plné závislosti na hře. Peníze na hru a na placení dluhů je schopen si obstarat i páčáním

závažných trestných činů. Gamblerovi se rozpadá rodinný život, ztrácí přátele, dochází k poškození jeho pověsti. Negativní vlivy patologického hráčství se odráží i v psychice gamblera (objevují se pokusy o sebevraždu, deprese apod.), dochází k celkovému úpadku osobnosti. V tomto okamžiku je pro gamblera jediným řešením léčení. Na místě je zde poznamenat, že gamblerství se dá léčit velmi úspěšně⁸.

3.3.4 Vandalismus

Vandalismem se nejčastěji rozumí surové, agresivní a zbytečné ničení hodnot a majetku. Název byl odvozen od germánského kmene Vandalů, kteří v 5. století našeho letopočtu způsobem sobě vlastním dobyl a zničil Řím. V dnešní době se tímto slovem myslí zejména bezdůvodné ničení soch, pomníků, hřbitovů, ale i laviček v parcích, dětských hřišť a podobně.

3.3.5 Hyenismus

Velmi zavrženíhodné chování, které nerespektuje elementární morální zásady a nevšímavě těží z utrpení jiných. Může to být například situace, kdy je člověk, kterého srazilo auto na přechodu pro chodce navíc okraden, aniž by mu byla poskytnuta či přivolána pomoc.

3.3.6 Rasismus

Nevědecká protihumánní teorie o nadřazenosti lidských ras a etnických skupin. Nenávist k lidem určité rasy a její projevy (utlačování) (Kolektiv autorů, Akademický slovník cizích slov, 1995)

3.3.7 Xenofobie

Je strach ze všeho cizího, nedůvěra k cizímu, odpor a primitivní nenávist ke všemu cizímu (Encyklopedie Diderot, 1998). Může se stát výchozím bodem pro rasismus.

---

⁸ Srov. ePravo.cz [on-line]. Dostupné 3.4.2011 z <http://www.epravo.cz/top/clanky/gamblerstvi-15247.html>

3.4 Ostatní jevy

3.4.1 Sprejerství

Zvláštní druh grafického projevu realizovaný aerosolovými barvami na zdi domů, tramvaje, vagóny metra, provozovaný specifickou subkulturou sprejerů. Pokud je jako podklad zvolen cizí majetek, riskuje tvůrce pokutu či dokonce nepodmíněný trest odnětí svobody dle zákona 140/1961 Sb., §257b. Někdy spadá pod vandalství. Na odstraňování sprejerské tvorby zvané graffiti je jsou vynakládány vysoké částky vlastníky budov či movitých předmětů, ať je to stát, města nebo soukromé osoby. Například v roce 2008 způsobili sprejeři rekordní škody v úhrnné výši přesahující 57,3 milionů korun⁹. Zvláště trestuhodné chování je aplikace graffiti na historické památky a to nejvíce na sochy a jemně strukturované porézní povrchy jako je například pískovec, kde je odstranění téměř nemožné, protože barva se dostává hluboko do struktury materiálu. Některé obce uzavřely se sprejery určitou úmluvu a vyhradili jim betonové zdi v méně frekventovaných lokalitách výměnou za příslib nepoškození budov a jiných míst v centrech obcí. Legální plochy však sprejery tolik nelákají a tak odliv graffiti z center měst příliš nenastal.

---

⁹ Zlatá koruna, finanční web [on-line]. Dostupné 3.4.2011 z <http://www.zlatakoruna.info/clanky/415-401-pojisteni-pro-podnikatele/23666-pojisteni-bytovych-domu-chrani-majitele-nove-i-proti-sprejerum>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘEDSTAVENÍ ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky. V čele ozbrojených sil stojí prezident republiky. Kromě Armády ČR jsou její součástí hradní stráž a Vojenská kancelář prezidenta republiky. Největší složku, Armádu ČR, řídí Generální štáb v čele s náčelníkem.

Hlavním posláním ozbrojených sil a strategií je co nejefektivnější a nejlepší zabezpečení obrany území České republiky proti vnějšímu napadení, podílení se na obraně aliance, na mírových operacích, záchranných a humanitních akcích a na eliminaci nevojenských ohrožení.

Od roku 1999 je česká armáda součástí ozbrojených sil NATO, je zapojena do systému obranného, operačního a civilního nouzového plánování a do společných cvičení a operací, které určují část jejího zaměření. O přistoupení k NATO usilovala Česká republika už od chvíle svého vzniku. Jejím předchůdce byla Československá armáda. Ta působila od vzniku Československa až do vzniku ČR. V letech 1954-1990 fungovala pod názvem Československá lidová armáda. (Ročenka MO ČR, 2009)

Armáda ČR je profesionální. To znamená, že vojáci mají službu jako povolání a dostávají za ni řádný plat. Ale není tomu tak ale dlouho, kdy vojenská služba v Armádě ČR byla povinný pro všechny mladé muže, kteří dovršili 18 let. V současné době slouží v armádě kolem 22 tisíc vojáků.

Česká armáda má tři hlavní složky - pozemní síly, vzdušné síly a podpůrné síly. Dohromady tvoří společné síly. Armáda ČR se účastní několika vojenských misí. V rámci NATO působí vojáci v afghánském Kábulu a v provincii Lógar, a také v Kosovu. V Afghánistánu je také zhruba stovka vojáků v rámci mise Trvalá svoboda. (Slavík 2010)

Obr. 1. Znak Armády ČR

5 INFILTRACE NEGATIVNÍCH VLIVŮ DO ARMÁDY ČR

Armáda se ustavuje po rozdělení Československého státu v roce 1993 v poměru 2:1 a zcela se odděluje od nově vznikajících Ozbrojených sil Slovenskej republiky. Přebírá de facto dosavadní stav a s ním i armádu, postavenou v základních funkcích především na povolancích, tedy vojácích základní služby, kteří jsou povoláni k jejímu výkonu. Tento stav je také příčinou toho, že se do armády z civilního sektoru infiltrují nejrůznější negativní vlivy. Situace je často napadána médii zejména z důvodů šikanování, požívání alkoholu a také drogové problematiky.

Armáda se těmto negativním jevům samozřejmě brání. Postupně vznikají nebo jsou aktualizovány nezbytné rozkazy a nařízení, které reflektují situaci a snaží se vytvořit takový stav, aby ke vzniku sociálně patologických jevů nemohlo docházet nebo byl jejich vliv minimalizován.

K tomuto opatření je určen materiál schválený ministrem obrany České republiky nazvaný *Koncepce prevence sociálně nežádoucích jevů na období 2010 – 2014*. Tato koncepce je aplikací platných právních předpisů ČR, které se zabývají zejména problematikou protidrogové politiky a prevence kriminality. Současně vychází z rezortních dokumentů a interních normativních aktů, které jsou v jejím obsahu rozpracovány do konkrétních úkolů. V oblasti protidrogové politiky jsou v Koncepci využity aktivity protidrogového akčního plánu Evropské unie a poznatky Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (dále jen EMCDDA).

Koncepce vychází zejména z následujících právních předpisů a dokumentů:

- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů;
- Protidrogový akční plán EU na období 2009-2012;
- Akční plán Národní strategie protidrogové politiky na období 2007 – 2009;
- Výroční zprávy EMCDDA za roky 2007 a 2008 ke stavu drogové problematiky v Evropě;
- Výroční zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti (dále jen MNS) o stavu ve věcech drog v ČR;
- Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011;
- Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006 až 2011;
- **STRATEGIE BOJE PROTI EXTREMISMU;**
- Usnesení vlády ČR navazující na přijaté národní strategie v oblasti protidrogové politiky, prevence kriminality a boje proti korupci;
- Vládní programové dokumenty k prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže;
- Aktualizovaný rezortní protikorupční program (Věstník MO č. 16 ze dne 5.8. 2008);
- Směrnice ministryně obrany pro rozvoj a činnost rezortu MO na období 2009-2014 (čj. 1088-1/2007/DP-3691);
- Rezortní dokumenty a usnesení Rezortní komise pro P-SNJ (dále jen Rezortní komise).

Koncepce dále podrobně rozpracovává jednotlivých oblastí prevence, vyhodnocuje přijatá opatření a ukládá úkoly jednotlivým stupňům velení k zabezpečení zvýšení účinnosti preventivních programů

6 PREVENCE V PRAXI

Pro oblast sociálně patologických jevů, které se v armádě vyskytují a jsou řešeny, se používá jednotné označení *sociálně negativní jevy*, často je však používána pouze zkratka *SNJ*. Jestliže se mluví o prevenci těchto jevů, používá se zkratka *PSNJ*, přičemž je všem vojákům dobře znám význam obou zkratk.

Zodpovědnost za oblast prevence sociálně negativních jevů v armádě provádí Ministerstvo obrany prostřednictvím své personální sekce. Tato sekce je hlavním garantem prevence a tvoří všechny předpisy a nařízení, které se problematiky sociálně nežádoucích jevů týkají.

U jednotlivých útvarů a zařízení armády má zodpovědnost velitel útvaru, jeho zástupce a také komise prevence sociálně negativních jevů. Součástí této komise u útvaru bývá náčelník pro tělovýchovu, náčelník finanční služby, psycholog a případně další pracovníci, kteří se k dané problematice mohou v rámci své pravomoci vyjádřit. Náčelník pro tělovýchovu řeší zejména preventivní sportovní akce, jejich realizaci, posuzuje vhodnost dané akce pro zamezení negativních jevů v kontextu zdraví jednotlivců a také později akce vyhodnocuje. Náčelník finanční služby je přímo zodpovědný za rozpočtovou položku, ze které jsou akce hrazeny, proto je potřeba, aby v rámci své pravomoci kvalifikovaně posoudil, zda a do jaké míry finančního plnění je možné vybranou akci platit. Musí vzít na vědomí všechna nařízení, která poskytuje pro hrazení akci vyšší stupeň velení a také požadavky sekce personální Ministerstva obrany.

Prevence je armádou vojákům poskytována velmi záhy, ihned po přijetí do profesionální armády. Voják nastupující službu v armádě, který přichází z civilního sektoru je povinen absolvovat nejdříve tříměsíční základní výcvik realizovaný nejčastěji prostřednictvím Vojenské akademie ve Vyškově. Teprve po řádném ukončení tohoto výcviku je oprávněn nastoupit službu u jednotky AČR, ke které byl v rámci výběrového řízení již dříve přeurlčen. Těmto vojákům je hned na začátku kariéry určen letáček

Prevence sociálně nežádoucích jevů. Vydalo ho Prezentační a informační centrum Ministerstva obrany a obsahovou část zpracoval Odbor humanitní služby Ředitelství personální podpory. Jsou zde popsány sociálně nežádoucí jevy a naznačeno, že tyto činnosti nejsou v armádě tolerovány. Pokud by se jich voják přesto dopouštěl, musí počítat s postihem podle platných předpisů včetně možnosti zániku služebního poměru. Poslední zmiňovaná alternativa trestu je zmíněna opakovaně na několika místech v letáčku tak, aby i vyčerpaný a unavený voják v základním výcviku byl schopen zaznamenat tento výrazný apel. Na závěr jsou připojeny kontakty na pracoviště humanitní služby, právní služby a psychologické služby AČR.

V rámci výcviku a školení absolvují vojáci besedu s touto problematikou vedenou zkušeným pracovníkem, který má tuto tematiku na starost. Protože nemusí být vždy předem známo z jakého prostředí vojáci přesně procházejí, je tato beseda velmi nutná k pozdějšímu začlenění do armádního kolektivu. V rámci přijímacího řízení do armády jsou mnohé informace o budoucích vojácích ověřovány na základě toho, co o sobě sami uvedli do dotazníků. Může se však stát, že se vyskytnou oblasti, na které dotazníky nepamatují, situaci neodhalí ani pozdější testy a vyšetření ve vojenské nemocnici a voják nastoupí službu v armádě.

6.1 Prevence zneužívání alkoholu

Hned na úvod je nutno říct, že vztah k alkoholu mají zřejmě vojáci na celém světě velmi vřelý a alkoholu se rozhodně nebojí. Na druhou stranu jsou to však právě oni, kdo disponují moderními zbraněmi schopnými zabít a proto nelze připustit otupení jejich pozornosti alkoholickými nápoji. Z historie jsou dokonce známy případy, že ustupující armáda nalákala pronikajícího nepřítele do oblastí vinných sklepů, palíren či pivovarů, kde se postupující vojska vlivem konzumace alkoholu často tak zpomalila, že ustupující armáda byla schopna se znovu zformovat a podniknout protiútok. Z toho je patrné, že alkohol v armádě, která má a musí fungovat, své místo nemá.

V současné době řeší tuto problematiku *Metodický pokyn k postupu při řešení problémů, které souvisejí s alkoholismem, toxikomanií a jinými sociálně nežádoucími jevy*¹⁰. Tento pokyn zadává velitelům jednotný postup, jak zjistit a jak dále postupovat ve věci požívání alkoholu vojáky v době služby nebo bezprostředně před nástupem do služby. Pokud tedy velitel libovolného stupně zjistí u vojáka podezření z požití alkoholu je v souladu s článkem I. tohoto pokynu povinen nechat provést dechovou zkoušku. K tomu se použije běžný kalibrovaný přístroj zjišťující orientační množství alkoholu v dechu. Jestliže je toto zjištění pozitivní – přístroj naměří jiný stav než 0,00 promile alkoholu v dechu, je voják odeslán na vyšetření ve vojenském zdravotnickém zařízení. *Pokyn* to již dále neupřesňuje, ale ve vojenském zařízení následuje většinou standardní odběr krve k přesnému zjištění promile alkoholu. K tomuto vyšetření je oprávněn vojáka vyzvat velitel, ošetřující lékař nebo vojenský policista, který naměřil zvýšenou hladinu alkoholu v dechu. Pokud voják toto vyšetření odmítne, je na něj pohlíženo, jakoby pod vlivem alkoholu byl a vztahují se na něj sankce podle platných předpisů. V případě, že se alkohol neprokáže, má převzít finanční odpovědnost za provedení vyšetření ten, kdo o toto vyšetření požádal.

Jestliže se ukáže, že voják požívá alkohol před službou nebo během ní opakovaně, může velitel navrhnout odnětí jeho hodnosti v souladu se zákonem 221/1999 Sb. o vojácích z povolání, §21 za zvlášť závažné porušení služebních povinností. Tomuto vojákovi náleží hodnost vojín, tedy nejnižší existující hodnost v armádě. Je obecně známo, že toto opatření bylo používáno téměř výhradně v případech alkoholismu u vojáků základní služby, které nebylo možno propustit ze služebního poměru před uplynutím závazku. Dnes v době profesionální armády, velitel může řešit situaci tak, že se rozhodne neprodloužit dotyčným závazek po uplynutí zákonem stanovené doby. To tedy v praxi znamená, že dotyčný doslouží dobu, která mu zbývá do ukončení smlouvy a odchází do civilu.

---

¹⁰ Srov. *Metodický pokyn k postupu při řešení problémů, které souvisejí s alkoholismem, toxikomanií a jinými sociálně nežádoucími jevy*

Velitel má však k dispozici celou škálu opatření, než použije nejvyšší, tedy propuštění vojáka do civilu. Může mu například snížit osobní ohodnocení, snížit plat až o 15 procent na dobu šesti měsíců.

Ve věci alkoholu se ještě přísnější opatření týkají vojenských řidičů. Řidiči jsou pravidelně kontrolováni, nejen prostřednictvím svých velitelů, ale i v rámci výjezdů dopravních prostředků z určených parků techniky a v neposlední řadě mohou být řidiči vojenské techniky kontrolováni dle platného zákona 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, také příslušníky Policie České republiky, Vojenské police, městské policie či Celní správy.

Konkrétní preventivní akce u 102. průzkumného praporu Prostějov:

Pravidelně denně jsou na alkohol testováni všichni příslušníci jednotek, kteří nastupují u útvaru k výkonu celodenní směny. Jedná se o dozorčí orgány určené ke střežení jim vyhrazeného sektoru, kteří jsou ozbrojeni a oprávněni k použití zbraně v případě napadení střeženého prostoru či stanoviště. Zde je tolerance naprosto a bezvýhradně nulová a každý, kdo by měl výsledek orientačního testu alkoholu v dechu jiný než 0,00 promile by nesměl nastoupit k výkonu služby a jeho přestupek by byl řešen v pravomoci velitele útvaru.

Jednou za měsíc v rámci takzvaného Kontrolního dne velitele útvaru je prováděno testování alkoholu u vybraných příslušníků praporu. V tento den je náhodně vyzváno přibližně dvacet osob k provedení dechové zkoušky. Dechová zkouška se provádí v ranních hodinách, často přímo při vstupu na pracoviště. Testování se účastní jedna osoba jako testující a jedna osoba jako nezávislý svědek. Také zde se předpokládá nulová hodnota alkoholu v dechu, ač není stanoveno, zda daný den bude či nebude testovaná osoba manipulovat se zbraněmi či řídit vozidlo. Kontrola v rámci kontrolního dne velitele je nezávislá na výše zmíněné kontrole osob nastupujících celodenní službu, pokud dojde k souběhu, jsou prováděny obě kontroly, každá pro jinou skupinu osob. V rámci kontrolního dne se o testování zpracovává zápis, který je archivován u útvaru po stanovenou dobu.

Orientační test na alkohol v dechu může být samozřejmě podle potřeb vykonán i mimořádně a to v případě plnění zvláště důležitého úkolu nebo v případě podezření, že konkrétní voják požil před nástupem do služby nebo v jejím průběhu alkoholický nápoj.

Ale prevence proti alkoholismu nemusí být nutně jen represivní. V rámci této prevence je možné vytvářet i programy, které nasměrují úsilí vojáků, případně i jejich rodin žádoucím směrem a naplní jejich volný čas smysluplnou činností. U prostějovského praporu to je zejména nákup a distribuce lístků na plavecký bazén a do sauny, permanentní vstupenky na squash a další druhy sportů.

Jednorázové akce, které také spadají do těchto preventivních opatření, mohou být například nákupy vstupenek na koncerty, muzikály, divadelní představení nebo permanentní vstupenky na filmová představení. Pokud není určeno jinak, platí většinou dohoda, podle které se podílí voják, který má o vstupenky zájem 50ti procenty jejich ceny a zbývajících 50 procent platí útvar z rozpočtové položky přidělené právě pro prevenci sociálně nežádoucích jevů. Je nutné zde ovšem zmínit, že množství prostředků vyčleněných na tuto rozpočtovou položku se rok od roku snižuje.

Dá se říci, že všechna výše zmíněná opatření, která mohou v extrémním případě vést až ke ztrátě zaměstnání jsou pro většinu vojáků natolik motivující, že kontrola alkoholu v dechu v drtivém procentu neodhalí pochybení. Ztráta zaměstnání je v době vrcholící hospodářské krize garantem bezproblémového fungování jednotlivců a zajištěním toho, že každý bude ke své práci přistupovat s maximální odpovědností.

6.2 Prevence zneužívání drog

Reakce organismu po požití drogy je ještě silnější a intenzivnější než u výše zmíněného alkoholu. Užívání drog se také většinou v armádě týkají stejné předpisy a nařízení řešící alkohol i drogy v jednom celku. Určitá možnost užívání lehkých drog (zejména marihuany) byla v době, kdy v armádě sloužili vojáci základní služby, kteří měli k této komoditě přístup v civilním sektoru. Dnes je tato situace podobně jako u alkoholu

pečlivě kontrolována. Už při podání žádosti o přijetí do profesionální armády, prohlašuje, že neužívá drogy. Později každý zájemce prochází komplexní lékařskou prohlídkou ve vojenské nemocnici, kde je - mimo kontroly mnoha tělesných funkcí - kontrolována i případná přítomnost drogy nebo jejich zbytků v těle. Uchazeči u kterého by byly zřejmé známky drogy v těle objeveny by bylo s pravděpodobností blížící se k jistotě oznámeno nepřijetí do služebního poměru.

V rámci jednotlivých útvarů armády je pak určeným důstojníkem (zpravidla psychologem nebo kaplanem) čtvrtletně organizována beseda o drogové problematice, kterou zajišťuje většinou ve spolupráci se státními i nestátními organizacemi, které jsou v daném městě etablovány.

Besedy jsou nejčastěji zaměřeny na různé typy drog, jejich účinky, krátkodobé přínosy a zejména pak škody, které jejich zneužívání dlouhodobě způsobuje na fyzické i psychické úrovni. Vojenská jednotka, která je v mnoha činnostech silně vázána na nadprůměrný fyzický i psychický výkon, velmi dobře chápe, že při selhání jednotlivce, například po požití drog, může být ohrožen nejen cíl akce, ale i zdraví či životy ostatních členů jednotky. Proto si tuto problematiku hlídají i sami vojáci mezi sebou a je velmi pravděpodobné se domnívat, že vojáka, který by experimentoval s drogami mezi sebou dlouhodobě snášet nebudou.

Další okolností, která má nepřímý vliv na neužívání drog v rámci armády je vyšší věk vojáků. Dnes, kdy v armádě neslouží povolanci, tedy muži ve věku kolem dvaceti let, je průměrný věk vojáků vysoko nad věkem, kdy lidé s drogami obvykle začínají experimentovat. Věk prvního kontaktu s drogou je u mužů vypočítán na 18,2 roku, u žen na 17,2 roku a průměrně na 17,6 roku (Výroční zpráva, 2009).¹¹ Lze tedy předpokládat, že spíše než vojáků samotných se drogy mohou týkat jejich dětí či spolužáků a přátel jejich

---

¹¹ Srov. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice 2009, tabulka 12-3, str. 122

dětí. Z tohoto hlediska je však protidrogová prevence v armádě také žádoucí a smysluplná, i když evidentně pouze sekundárně.

Určitým rizikovým faktorem, kterého je si však armáda rovněž vědoma, je dále oblast zahraničních misí. Vzhledem ke spektru zemí, kam se nejčastěji do misí jezdí, jsou tato opatření maximálně na místě. Zejména Afghánistán je zemí, která produkuje ve velké míře opium a nejrůznější jeho deriváty. Podle některých médií se afghánská produkce opia rovná až pěti procentům hrubého domácího produktu. Co do množství se udává roční výnos 3.600 tun opia, což činí 80 procent celkové světové produkce.¹² Rovněž další z pestré škály drog jsou zde dostupné běžněji než jinde, příkladem může být například hašiš, který je v Afghánistánu rovněž pěstován. Vojáci jsou proto už při odletu varováni, aby se nepokoušeli tyto komodity kupovat, držet, užívat či dokonce dopravit do republiky a při příjezdu jsou jejich zavazadla i oni sami vícekrát kontrolováni. K drogové diagnostice se používají zejména specializované letištní přístroje a také vycvičení psi, kteří drogu dokáží snadno odhalit.

Konkrétní preventivní akce u 102. průzkumného praporu Prostějov:

V rámci protidrogové prevence není prováděna žádná pravidelná denní kontrola. Je to dáno hned ze dvou důvodů – drogy v armádě nejsou zneužívány tak masově, aby bylo nutné dělat denní kontrolu a druhým důvodem je vyšší finanční náročnost testovacích prostředků na drogy, které jsou většinou jednorázové.

Kontrola je prováděna čtvrtletně opět v rámci kontrolního dne velitele útvaru. Toto testování již musí provádět pověřená osoba za asistence příslušníka Vojenské policie. Přibližně deset vybraných vojáků od různých jednotek praporu je testováno jednorázovým testem pro zjištění omamných a psychotropních látek. Vyšetření se provádí analýzou slin –

---

¹² Srov. [on-line]. Dostupné 22.3.2011 z <http://www.ceskapozice.cz/byznys/podnikani-trhy/produkce-kokainu-opia-u-svetovych-lidru-klesa-cena-stoupa>

v některých případech u vybraných testovacích prostředků je možno testovat i pot – takže je rychlé a bezbolestné. Pokud by byl test na tyto látky pozitivní, musel by být voják převezzen na specializované lékařské vyšetření s cílem odhalit množství a druh zakázaných látek v organismu.

Jednou za rok je patnáct vybraných vojáků testováno na přítomnost omamných a psychotropních látek prostřednictvím posádkové ošetrovny. Pokyn k této kontrole vychází přímo z Ministerstva obrany. (Ministerstvo obrany, 2007)¹³ Posádková ošetrovna jako specializované zařízení zdravotnické služby provádí test na přítomnost zakázaných látek v moči. K tomuto testování jsou zpravidla vybíráni mladší vojáci, jejichž věk by mohl být předpokladem ke zneužívání omamných a psychotropních látek. Tyto testy jsou nejčastěji negativní, což má zřejmou souvislost s výše uvedenými skutečnostmi.

Rovněž v případě drog je možno testovat vojáka mimo zavedené kontrolní mechanismy, pokud by byl důvod se domnívat, že pod vlivem drogy v daném okamžiku je.

Součástí protidrogové prevence je také účast na sportovních akcích. V minulém roce se někteří příslušníci praporu účastnili akce „Běh proti drogám“ v Kojetíně, který organizuje městská policie Kojetín a Odbor sociálních věcí Městského úřadu Kojetín – sociálně právní ochrana dětí. Právě zapojením do akcí pořádaných v civilním sektoru se podporuje vzájemná sociální recipocita, ekonomický rozvoj měst v rámci posádky a v neposlední řadě také vztah civilního sektoru a armády.

Z položky prevence sociálně negativních jevů je dále možno hradit či přispívat k úhradě startovného na armádních či turistických pochodech, cyklistických akcích či maratonech a půlmaratonech, které jsou určeny pro širokou veřejnost a kladou si za cíl zvýšit fyzickou zdatnost a naplnit volný čas účastníků zajímavou činností. Lze říci, že

---

¹³ Úkolový list ministryně obrany č.322/2007-8764 a doplněk MO k úkolovému listu k zabezpečení provádění laboratorního vyšetření na omamné a psychotropní látky

pochody a podobné vytrvalostní disciplíny jsou mezi vojáky poměrně oblíbené a s účastí nebývá problém.

Další důležitou akcí, která směřuje proti užívání drog, jsou besedy. Organizují se zpravidla jednou za čtvrtletí a zajišťují je organizace, které se v Prostějově protidrogovou tematikou zabývají. I zde je možno říct, že prevence a případná hrozba sankcí plní bezezbytku svoji úlohu.

6.3 Prevence neonacismu a jiných extrémistických hnutí

Neonacismus byl v armádě řešen zejména v souvislosti se symboly nalezenými na přilbách dvou vojáků v na misi v Afghánistánu. Šlo u znaky brigády SS Dirlewanger a divize SS Hohenstaufen. Tento případ medializovala nejdříve MF Dnes, později i další média. Ministr obrany později rozhodl, že vojákům budou za toto nepřiměřené chování odejmuty hodnosti a budou propuštěni z armády bez nároku na výsluhy či jiné výhody. Vojáci sami se snažili své chování omlouvat a zlehčovat, například tím, že pokud měl znak divize Hohenstaufen obsahovat písmeno H, tvrdil voják, že ho použil proto, že se sám jmenuje Jan, říká si Honza a proto chtěl mít na potahu přilby svou iniciálu. Použil prý náhodný znak, ani tušil, komu patřil původně. Veřejnost ani velení armády však takto nevěrohodné vysvětlení nepřijali. Situace vrhala špatné světlo na celou armádu a na základě tohoto případu byl dokonce novelizován zákon o vojácích z povolání. Ve stejné době byl odhalen případ vojáka, který prováděl ve svém volném čase bojový výcvik příslušníků ultrapravicové organizace. Také on byl propuštěn ze služebního poměru.

Velením armády byla tato situace vyhodnocena jako riziková a bylo zjišťováno, jakým způsobem by se mohli do armády infiltrovat sympatizanti extrémní pravice. Jejich cílem mělo být proniknutí do struktury armády, získání výcviku a informací, které by později předali své organizaci.

V souvislosti s touto kauzou se prováděly u vojáků 102. průzkumného praporu v Prostějově osobní prohlídky s cílem zjistit, zda nemají u sebe předměty propagující fašismus, nacismus, neonacismus či jiná extremistická hnutí. Se stejným cílem se prováděla kontrola tetování. Pokud je známo, tak nebylo odhaleno žádné tetování, které by bylo závadné či vybočující z běžného námětového rámce podobných tetování. Našlo se několik knih, které byly většinou o druhé světové válce a obrázky symbolů – nejčastěji svastik - obsahovaly, ale jen jako fotografickou dokumentaci textu a navíc byly všechny z běžné distribuce knih s válečnou tematikou, takže nebyly shledány jako závadné. Jako nebezpečné byly označeny především symboly nacistických organizací – runy SS, svastiky, znaky divizi SS; neonacistické – znaky či symboly organizací White Power, Blood and Honour, Hammer Skins, tzv. Odinův kříž, vlčí hák a podobné. Hledány byly i publikace těchto organizací, hudební nosiče skupin hlásících se k extrémistickým hnutím. Nic z toho však nebylo u příslušníků praporu nalezeno.

Existují rovněž čísla, která by s tímto fenoménem mohla mít souvislost – neonacisté používají například číslo 18, které značí první a osmé písmeno abecedy, tedy A a H jako iniciály jména Adolf Hitler, případně pak číslo 88 jako Heil Hitler. Je pravděpodobné, že mohou být použita i jiná čísla k maskování skrytého textu, který dokáží dešifrovat jen do problematiky zasvěcení jedinci či skupiny.

V této souvislosti je možné vidět jako problematické, zda by extremistické organizace při svém pokusu infiltrace do ozbrojených složek státu vybraly člověka, který vypadá na první pohled jako příslušník jejich organizace. Daleko snazší by bylo vybrat jiného člena, který není tetován, navenek se nijak neprojevuje, je sportovně založen, který by snadno s pomocí své určité nenápadnosti mohl existovat v řadách armády dlouhé měsíce či roky.

Byly rovněž prováděny besedy o těchto tématech a vojáci byli důsledně varováni před používáním čehokoliv se symbolikou, které by mohla být považována za fašistickou, nacistickou či neonacistickou a rovněž v účasti na akcích a koncertech těchto organizací.

V této souvislosti je možné zmínit i besedu s tématem prevence proti terorismu. Tato beseda má za úkol pouze seznámit posluchače se možnostmi teroristických útoků a dát jim návod, jak se lze v případě takového útoku zachovat. Konkrétněji se situace k problematice terorismu na poli sociálně negativních jevů v AČR neřeší.

6.4 Rovnost mužů a žen v resortu Ministerstva obrany

Rovností mužů a žen v armádě, tedy takzvaným gendrem se v armádě zabývá Rozkaz ministra obrany č 27/2005. V něm ministr obrany ukládá jednotlivým složkám armády, aby přísně dbala na dodržování rovného přístupu k mužům a ženám a vyžadovala jeho plnění na všech úrovních. Je zde řešen zákaz zneužívání práv a povinností, zákaz přímé či nepřímé diskriminace z důvodu pohlaví, manželského nebo rodinného stavu nebo povinností k rodině. Všichni vedoucí pracovníci jsou v souladu s bodem 2. tohoto rozkazu povinni seznámit zaměstnance s jejich právem na důstojné zacházení, informovat je o nepříjatelnosti nežádoucího chování sexuální povahy a všech forem obtěžování na pracovišti a o právu zaměstnance podat stížnost, dojde-li k takovému obtěžování.

Dále z tohoto rozkazu vyplývá sledování procentuálního zastoupení mužů a žen, jejich rovné vzdělávání a školení pro dané funkce v armádě. Podle posledního průzkumu je žen v armádě více než 13 procent¹⁴. Může se to zdát jako nízké číslo, ale srovnáním se stavem v roce 1999 je to téměř dvojnásobek. Armáda je dosud mnohými vnímána jako specificky mužská oblast.

Ženy mají v armádě uplatnění zejména ve zdravotnictví a v logistice, nicméně v armádě slouží ženy i na vyšších postech, ve vyšších hodnostech často jako špičky ve svých oborech. Namátkou lze jmenovat například podplukovnici Michaelu Cvanovou, která zastává post s poněkud komplikovaným názvem - náčelnice kanceláře náčelníka Vojenské policie Hlavního velitelství vojenské policie (Slavík 2010) – což je místo jistě velmi

---

¹⁴ Stav k lednu 2009

prestižní. Ženy také často zastávají pozice tiskových mluvčích, psychologek, odborných lékařek ve vojenských nemocnicích a není v této souvislosti bez zajímavosti, že armáda zaměstnává i jednu pilotku stíhačky a jednu pilotku vrtulníku.

Druhou stranou této mince však je, že ženy musí v armádě obstát stejně dobře jako muži a nepožadovat žádné úlevy. Už v přijímacím výcviku musí obstát a nečekat, že na ně někdo bude brát ohled. Mnohé oblasti jsou ženám individuálně přizpůsobeny a například výkonnostní tabulky tělovýchovných testů zdatnosti, které každý voják jednou za rok musí splnit, mají ženy vlastní.

Ze strany nadřízených stupňů je vyžadováno důsledné sledování a zajišťování rovných příležitostí pro muže a ženy. O provádění tohoto sledování se posílají hlášení a situace se pravidelně vyhodnocuje.

6.5 Preventivní opatření u žáků a posluchačů vojenských škol

V oblasti vojenského školství je k problematice prevence přistupováno dle shodných předpisů a nařízení, které jsou aplikovány i na práci s vojáky u útvarů. Specifika této práce je však dána nižším věkem cílové skupiny u žáků a posluchačů. Z hlediska vojanského školství je za žáka vojenské školy považován především student vojenské střední školy, tedy osoba ve věku do 18. V současnosti je jedinou existující vojenskou školou na úrovni středoškolského vzdělávání Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Žákům, kteří dosud nejsou plnoletí je v souladu se zákonem zakázáno požívat alkoholické nápoje v souladu se paragrafovaným zněním zákona 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů. Nelze si však dělat iluze, že tito žáci s alkoholem neexperimentují. Velmi pravděpodobně se chovají srovnatelně jako žáci jiných středních škol. Jejich výhodou z hlediska ochrany před tímto nebezpečným jevem je však zejména vyšší kontrola, kterou jejich nadřízení praktikují v souladu s předpisy a nařízeními.

U těchto žáků je však vzhledem k nižšímu věku vyšší pravděpodobnost experimentování s drogami než u ostatních příslušníků armády. Drogy se sem mohou dostávat převážně z civilního prostředí, tedy z míst, odkud žáci pocházejí a kde mají možnost se k těmto prostředkům dostat.

Jako posluchači jsou v armádě definováni studenti vojenských vysokých škol, dnes tedy pouze studenti Univerzity obrany. Tato škola má své fakulty dislokované v Brně, Vyškově a Hradci Králové. Posluchači jsou plnoletí a mají možnost ve svém volném čase pít alkoholické nápoje. V době služby či studia jsou na ně ovšem uplatňována stejná pravidla jako na ostatní příslušníky armády (povinnost vyvarovat se konzumace alkoholu před nástupem a v průběhu služby).

Ve vojenském školství všech typů jsou stejně jako u běžných vojenských útvarů organizovány besedy s cílem upozornit budoucí příslušníky armády na problematiku sociálně patologických jevů a následků, které by pro ně mohlo mít ignorování prevence.

6.6 Preventivní opatření u zahraničních misí

Zahraníční mise kladou na psychiku vojáků vyšší zatížení než služba v mírových posádkách. Tuto stresující situaci by se mohli vojáci pokusit řešit pomocí alkoholu či drog. Armáda české republiky je však v tomto směru nekompromisní a v zahraničních misích platí takzvaný *suchý zákon*, tedy absolutní zákaz konzumace alkoholu. Uplatňován je zejména v afghánské misi a to hned z několika důvodů – v misi se manipuluje se zbraněmi a je zde vysoká možnost nenadálého útoku, v misi je vyžadována vysoká bdělost a ostražitost a v neposlední arabské obyvatelstvo alkohol nepije a je velmi citlivé na případné projevy opilosti u vojáků. Armády jiných států neřeší tuto problematiku tak tvrdě a běžně mívají na základnách prodejny, kde se dá v kontrolovaném množství koupit i alkohol. Čeští vojáci k němu však nemají běžně přístup. Výjimku může, dle svého uvážení poskytnout velitel a to zejména v případě nutnosti uvolnění psychiky příslušníků kontingentu, například v souvislosti se smrtí či těžkým zraněním kolegy. V praxi se tato možnost příliš nevyužívá.

ZÁVĚR

Prevence sociálně nežádoucích jevů v AČR se ukázala jako velmi účinný poradní, koordinační a iniciující jev. Neovlivňuje pozitivně přímo jen vojáky z povolání jako zaměstnance, ale převážně cílovou skupinu s vyšší mírou rizikového chování jako jsou zaměstnanci AČR, kteří jsou z důvodů služebního nebo pracovního zařazení odloučeni od rodiny a dále pak vojáky z povolání, kteří se vysílají do zahraničních operací. Tato preventivní opatření pomáhají řešit nejen osobní a pracovní problémy, ale působí rovněž na rodiny zaměstnanců a tím řeší i problémy rodinné. Nezanedbatelný pozitivní vliv prevence je vidět také v jednání a uvažování žáků a studentů vojenských škol.

V rámci preventivních opatření ve svých posádkách vedoucí organizačních celků analyzují a využívají místní síť pro poskytování služeb v oblasti kvality života v podobě poraden, psychoterapeutických pracovišť, sociálních a podpůrných služeb a informují prostřednictvím publikací všechny vojáky v základním výcviku o prevenci sociálně nežádoucích jevů.

Jako důležitá a efektivní se ukázala analýza zájmů a potřeb žáků, studentů a zaměstnanců AČR v podřízenosti vedoucího organizačního celku a na základě těchto informací plánování a realizace vzdělávacích a studijních programů, odborných kurzů a podpůrných aktivit ve spolupráci s manažery prevence kriminality, protidrogovými koordinátory, spolupráce s Policií České republiky a obecní policií, jakož i představiteli veřejné správy.

Pozitivní účinek vykazuje i organizace volnočasových aktivit zaměstnanců ve spolupráci se sportovními, mládežnickými a zájmovými sdruženími a dále i oblast podpory zdravého způsobu života. Všechny tyto činnosti podporují kvalitu života zaměstnanců AČR a vedou ke zlepšení nejen tělesného, ale i duševního zdraví.

Podpůrné aktivity AČR v oblasti prevence napomáhají zcela jistě řešit osobní, pracovní a rodinné problémy, rozvíjí společensky žádoucí postoje, hodnoty člověka a zájmy a oddalují působení sociálně nežádoucích jevů. Tato práce pozitivní vliv preventivních opatření AČR potvrzuje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BASSERMANN Lujo, *Nejstarší řemeslo. Kulturní dějiny prostituce*, Praha 1993
- [2] BENTOWIM Arnon, *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*, Grada Publishing, Praha 1998
- [3] MASARYK Tomáš Garrigue, *Sebevražda - Spisy TGM sv. I*, Masarykův ústav AV ČR, Praha 2002
- [4] MRAVČÍK, V., PEŠEK, R., HORÁKOVÁ, M., a kolektiv *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009* [Annual Report on Drug Situation 2009 – Czech Republic]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010.
- [5] RINGDAL Nils Johan, *Nejtěžší povolání světa, kapitoly z dějin prostituce*, Brno 2000
- [6] SLAVÍK Herbert, *Hrdost a odvaha – tváře české armády*, WWA photo s.r.o, Praha 2010
- [7] VIDOVIČOVÁ Lucie, *Věková diskriminace – ageismus: úvod do teorie a výskyt diskriminačních přístupů ve vybraných oblastech s důrazem na pracovní trh*. Praha, Brno: VÚPSV
- [8] *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*, Nakladatelský dům OP, Diderot, Praha 1998,
- [9] Kolektiv autorů, *Akademický slovník cizích slov*, Academia, Praha 1995

Internetové zdroje:

- [10] Medicína – odborné fórum lékařů a farmaceutů, [on-line]
- [11] Korán [on-line]
- [12] Medicina.cz – První český zdravotnický portál, [on-line]. [cit. 2011–03–27].
- [13] Člověk v tísní, Programy sociální integrace, [on-line]

Seriálové publikace:

[14] Leták *Prevence sociálně nežádoucích jevů*, Ministerstvo obrany ČR, Praha 2009

[15] Ročenka 2009, Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, Praha 2009

Zákoníky:

[16] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

[17] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

[18] Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání

[19] Zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

[20] Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1. Znak Armády ČR

26

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I   Leták hlavního psychologa resortu Ministerstva obrany ČR